

BØRNEHAVEN SPIREN

DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN 2022-2023

RAPPORTEN ER HENTET: 05-01-2023
FREDERICIA KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	3
1.1	Læsevejledning	3
1.2	Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
2	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019	6
2.1	Børnesyn	6
2.2	Dannelse og børneperspektiv	7
2.3	Leg	8
2.4	Læring	9
2.5	Børnefællesskaber	10
2.6	Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	11
2.7	Samarbejde med forældre om børns læring	13
2.8	Børn i udsatte positioner	14
2.9	Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen	15
3	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER	17
3.1	Samspil og relationer	17
3.2	Evaluerende pædagogisk praksis	17
4	ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN	19
4.1	Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	19
4.2	Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	19
5	DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	20
5.1	Alsidig personlig udvikling	20
5.2	Social udvikling	22
5.3	Kommunikation og sprog	25
5.4	Krop, sanser og bevægelse	27
5.5	Natur, udeliv og science	29
5.6	Kultur, æstetik og fællesskab	32
6	UDVIKLINGSPLANER	34

Indhold

1	INTRODUKTION	3
1.1	Læsevejledning	3
1.2	Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
2	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019.....	6
2.1	Børnesyn	6
2.2	Dannelse og børneperspektiv.....	7
2.3	Leg.....	8
2.4	Læring	9
2.5	Børnefællesskaber.....	10
2.6	Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	11
2.7	Samarbejde med forældre om børns læring.....	13
2.8	Børn i udsatte positioner	14
2.9	Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen	15
3	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER.....	17
3.1	Samspil og relationer.....	17
3.2	Evaluerende pædagogisk praksis.....	17
4	ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN	19
4.1	Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	19
4.2	Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	19
5	DE SEKS LÆREPLANSTEMAER.....	20
5.1	Alsidig personlig udvikling	20
5.2	Social udvikling	22
5.3	Kommunikation og sprog	25
5.4	Krop, sanser og bevægelse	27
5.5	Natur, udeliv og science.....	29
5.6	Kultur, æstetik og fællesskab	32
6	UDVIKLINGSPLANER	34

1 INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling.

Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016.

Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

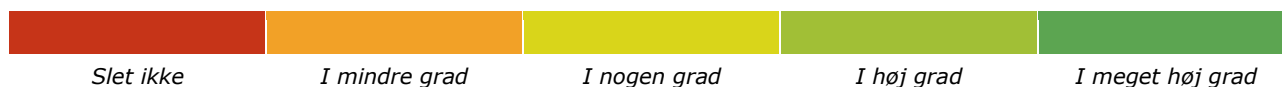
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

1.1 Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddet pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

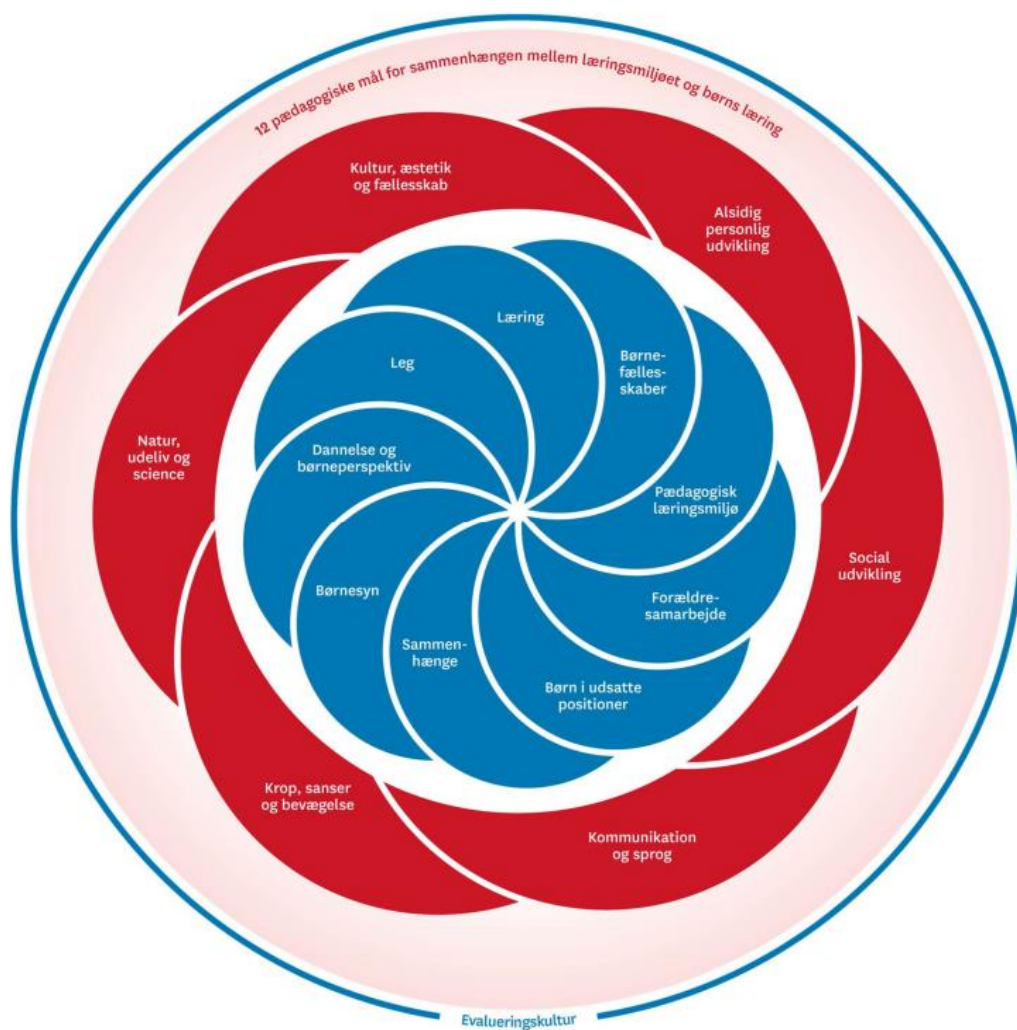
Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Velkommen til Børnehaven Spiren

Spiren er en kommunal daginstitution fra 1982. Vi er siden da blevet til en flexinstitution, hvilket betyder, at antallet af børn kan svinge alt efter områdets behov. Pr. 1. juni 2010 blev børnehaven totalrenoveret og ombygget, så den fremstår som næsten ny med meget hyggelige og indbydende lokaler, som tager udgangspunkt i et godt børnemiljø.

Spiren er en del af Distriktsinstitutionen Fjordbakke.

Vores værdier er:

- Humor, glæde og grin
- Leg
- Relationer
- Venskaber
- Fællesskabet

Vores pædagogik er:

I Spiren arbejder vi arbejder med en stor professionel og faglig tilgang til, at alle børn skal være en del af et fællesskab. Derfor arbejder vi i små læringsgrupper. Her er børnene inddelt i mindre grupper, hvor man har kigget på det enkeltes barns behov og relationer. Vi forsøger, så vidt muligt, at der kun er mellem 10-12 børn på hver gruppe med helst 2 voksne på hver gruppe. Grupperne har hver deres eget rum og rummene er indrettet, så det er nemt og gennemskueligt for børnene at se, hvilke muligheder de har i de forskellige rum. Vi har gode store udenomsarealer med både legeplads, der tilgodeser vuggestuens børn og en legeplads der tilgodeser børnehavens børn.

Vi er en del af Fjordbakke distriktet, hvor vi har et fælles fokus på leg og rutiner i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner.

2 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019

Evalueringsinstituttet (EVA) har i 2019 udgivet en revideret udgave af Redskab til selvevaluering, som er et redskab der blandt andet kommer omkring tematikkerne i det pædagogiske grundlag. Selvevalueringen et godt og anvendeligt analyseredskab, der skaber en ramme for en struktureret dialog om pædagogisk praksis.

Dato	PÆDAGOGISK GRUNDLAG								FOKUSOMRÅDER		
	Børnesyn	Dannelse og børneperspektiv	Leg	Læring	Børnefællesskaber	Læringsmiljø hele dagen	Samarbejde med forældre	Børn i udsatte positioner	Sammenhæng til bhk.	Samspil og relationer	Evaluering af praksis
01-11-2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2.1 Børnesyn

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?
- Hvordan lykkes vi med at skabe rammerne for et godt børneliv, hvor der er plads og ro til at være barn?
- Hvordan oplever børnene, at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis?
- På hvilke måder arbejder vi med børn som aktive medskabere af egen udvikling?

Barne- og læringssyn

I Fjordbakke distriktet tager barne- og læringssynet udgangspunkt i en forståelse af, at alle børn er aktivt lærende uanset barnets baggrund, vilkår og aktuelle situation. Barnet skal have mulighed for at være medskabere af egen læring og udvikle både sin viden og sin personlighed. Vi ser barnet som socialt kompetent med en medfødt parathed til at indgå i sociale sammenhænge med andre børn og voksne, samt en parathed til at kommunikere med sine omgivelser og reagere på det, der sker i dets omgivelser. Barnet lærer og tilegner sig viden, færdigheder og erfaringer, når det får mulighed for at omsætte indtryk til egne udtryk.

Læring i vores børnehuse skal forstås bredt. Børns muligheder for at få indtryk og omsætte disse indtryk til udtryk er en forudsætning for læring. Det foregår over hele dagen. Læring foregår i et socialt samspil med andre, hvor barnet er en del af et børnefællesskab. Læring foregår gennem leg, i relationer, i vekslen mellem voksen- og børneinitierede lege og aktiviteter, samt i rutinesituationer som måltidet, i garderoben og på puslebordet. Læring foregår alle steder både i udforskning af naturen, ved besøg i nærmiljøet og på legepladsen etc. Børn lærer ved at eksperimentere og gennem kommunikation. De lærer ved at opleve noget nyt, og deres læring fremmes af at begå fejl, slippe fantasien løs og være modige og prøve noget igen og igen, som kan udfordre og være svært, og det derfor er nødvendigt at øve sig på.

Vi har en særlig opmærksomhed på;

Barnets perspektiv, som er barnets egen formidling af sin opfattelse af verden

Børneperspektivet, som er de pædagogiske medarbejderes bestræbelse på at forstå barnet ud fra barnets eget perspektiv

2.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børn som medskabere af egen udvikling i disse udvalgte situationer?

2.1.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.2 Dannelse og børneperspektiv

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø?
- I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

Barnets dannelse

Vi arbejder aktivt med at fremme alle børns dannelse. Dannelse er både almen dannelse - det at kende sine kulturelle og historiske rødder, og dannelse er også karakterdannelse - det at blive et selvstændigt og ordentligt menneske i andres og egne øjne. Dannelse er en erfarings- og læreproces, der ikke er bundet op på at skulle lære noget bestemt. Dannelse handler om, at værdier, etik og moral forankres i barnets personlighed. Alle børn skal have mulighed for som aktive deltagere at tilegne sig værdier og holdninger som rettesnor for at kunne handle i en global verden, som reflekterede, hensynsfulde, kritiske og demokratiske mennesker, der er i stand til at kunne sætte sig i andre menneskers sted. Alle børn skal have mulighed for at lære at tænke sig om, undersøge værdien af noget, stille spørgsmål, være kritisk, undre sig og acceptere, at der ikke er ét svar. Alle børn skal lære, at en problemstilling kan ses fra flere sider, og at nogle gange er noget mere rigtigt end andre gange - afhængig af situationen og hvem, der er involveret.

Alle børn skal have mulighed for at have indflydelse på deres hverdag i dagtilbuddet ved at deltage og bidrage i beslutningsprocesserne med et børneperspektiv. Inddragelse giver erfaringer, som bidrager til børns dannelse og giver viden og værdier, som barnet automatisk bruger, når det skal begå sig i verden. Dannelse er også at tilegne sig fællesskabets dyder og adfærdsformer. Det kan være at tale pænt til hinanden, at turde og være modig og sige sin mening og sige til og fra. Alle børn skal igennem deres dagtilbudsliv have erfaringer med ikke altid at få sin vilje, samt at lære at kunne udsætte sine behov og beherske sig. Alle børn skal opleve succeser, men de skal også i et dannelsesperspektiv erfare egne grænser og sårbarhed gennem mødet med udfordringer, modstand, uenigheder og konflikter. Erfaringer, der bidrager til en sund og stærk karakter, der er i stand til at reflektere over og håndtere både mod- og medgang hos sig selv og andre.

2.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?

2.2.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.3 Leg

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og i det pædagogiske læringsmiljø, vi tilrettelægger for børnene?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvad gør vi for, at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

Barnets leg

Vi ved at legen er central for udvikling af sprog, fantasi, selvværd, identitet, sociale kompetencer, virkelyst mv. – og dermed nødvendig for børns læring, kreativitet og evne til at skabe. Leg og læring er for barnet en helhed og ikke noget, der kan skelnes imellem eller adskilles.

Barnets leg er grundlæggende for barnets udvikling og egen meningsdannelse. Derfor har legen en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af det, der foregår i dagtilbuddet. I leg skaber børn en verden af mening og værdier og deler herigennem livsverdener med andre børn. I legen sker konstante forhandlinger, hvor reglerne hele tiden bliver genforhandlet og aftalt. Leg karakteriseres ved fantasi, spænding, nye opdagelser, lyst og engagement, det at få øje på hinanden og hvor kreativitet, sprog og kropslige udtryk (ex mimik) er flettet ind i hinanden.

Et godt legeliv er betydningsfuldt for at danne børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med andre børn og voksne i dagtilbuddet. Leg er grobund for relationer. Pædagogen skal have en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig. Mange børn leger spontant og af sig selv, alene, parallelt eller sammen med andre. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med og at legen udvikler sig positivt for alle børn. Det er derfor pædagogens ansvar at være opmærksom på, at alle børn trives i og er aktivt deltagende i legen. Det er pædagogen, der skaber rammerne for legemulighederne gennem indretningen og for de etiske regler, børnene får skabt for deres leg, og hvordan man løser konflikter og håndterer interessemodsatninger.

Det pædagogiske personale kan evt. rammesætte legen, så alle børnene trives i deres rolle, prøver nye roller og sociale kombinationer og har en oplevelse af at være med. Rammesatte lege kan tage udgangspunkt i, at børn og voksne sammen reflekterer over, hvad og hvordan legen kan udformes og udvikles, så pædagogen sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn. Disse lege åbner også mulighed for at inddrage de børn, der eventuelt står uden for legen.

Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og gives betydelig plads i hverdagen i dagtilbuddene.

2.3.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?

2.3.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.4 Læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?
- På hvilke måder har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?
- Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter?
- Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkedes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse?

Pædagogisk læringsmiljø

Med pædagogisk læringsmiljø forstår vi, det miljø vi skaber, med afsæt i den fælles faglige ramme hvor der arbejdes didaktisk med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Læringsmiljøet er de kulturelle, de relationelle, de fysiske og de organisatoriske forhold i de enkelte dagtilbud. Læringsmiljøet er multifacetteret og er alt det, der har indflydelse på alle børns trivsel, udvikling, læring og dannelse – fra barnets refleksion over egen læringsproces, til de pædagogiske medarbejderes aktive støtte og deltagelse i barnets leg, personalets uddannelse og kompetencer, børnegruppens størrelse, normering, dagtilbuddets fysiske og æstetiske indretning, digitale redskaber, den praktiske planlægning og organisering, personalegruppens sammensætning, og omgangs- og dialogformen børn imellem, mellem børn og voksne og voksne imellem, forældresamarbejdet mv.

Alle børn skal møde tryk, nærhed og omsorg og opleve sig taget alvorligt, værdsat og betydningsfuldt. Alle børn skal gives mulighed for at udvikle deres læringskompetencer, så de med glæde og lyst lærer sig at lære. Samtidig skal hvert enkelt barn lære så meget, de kan, ved til stadighed at få mulighed for at lære mere, så de rustes til at udfolde deres potentiale og derved lykkes igennem deres skolegang og senere i voksenlivet.

Det stiller krav til læringsmiljøet, som udgør fundamentet for, hvad børn får mulighed for at lære sig i deres tid i dagtilbuddet. Derfor skal der kontinuerligt arbejdes med det pædagogisk læringsmiljø, hvor miljøet kendetegnes ved, at der arbejdes didaktisk, altså bevidst og målrettet, med læring hele dagen både i de daglige rutiner og i de voksen- og børneinitierede aktiviteter.

Læringsmiljøet skal rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så alle børn får de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig. Læringsmiljøet skal sikre, at der skabes varierende læringsmuligheder som tilgodeser børns forskellighed og aktuelle behov, så det enkelte barn bliver udfordret hver eneste dag, både i voksen- og børneinitierede aktiviteter.

Børn lærer i sociale sammenhænge, og læringsmiljøet skal understøtte alle børns muligheder for at lære af andre, for selv at finde på og opdage nyt sammen med andre. Læringsmiljøet skal støtte alle børns mulighed for at være selvaktive og indgå i forskellige relationer. Læringsmiljøet skal støtte og udfordre alle børn til at bevæge sig fra den aktuelle udviklingszone til zone for nærmeste udvikling (Smidt Sandra (2009) "Vygotsky og små børns læring, en introduktion" Hans Reitzels forlag)

Det er derfor afgørende kontinuerligt at reflektere over, om der er elementer i det aktuelle læringsmiljø, der skal forstærkes, udskiftes eller afvikles. Refleksionen skal sikre, at alle børn dagligt bliver tilpas udfordret med henblik på en fortsat progression i hvert eneste barns læring og udvikling.

Læringsmiljøet skal udfordre børns tænkning, det skal give børn anledning til at undre sig, eksperimentere, være nysgerrig, forestille sig og fordybe sig. Når børn og voksne indgår i en fælles aktivitet, skal det være med en aktiv involvering og deltagelse af både børn og voksne. Børn og voksne

skal i fællesskab finde nye veje ind i fælles læring og udvikling. Relationer mellem børn og mellem børn og voksne danner grundlag for læring, nysgerrighed og lyst til at udforske og forstå omverdenen. Læringsmiljøet skal være et trygt miljø, hvor alle børn møder tydelige voksne, der tager ansvar og sætter rammer på en sådan måde, at alle børn føler sig trygge, kan slappe af og være børn. Samtidig skal der være områder, som børn har medindflydelse på, og alle børn skal have en oplevelse af, at de bliver hørt, at de er vigtige, og at deres mening betyder noget for nogen.

2.4.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad har vi fokus på hver af disse udvalgte tilgange, når vi arbejder ud fra et bredt læringsbegreb?

2.4.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.5 Børnefællesskaber

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?
- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer?
- Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold til at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud?
- I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber, hvor alle børn er med?

Børnefællesskaber

Børn tilbringer en stor del af deres dag i samspil med andre børn. Derfor udgør børnene i fællesskabet fundamentale betingelser for hinandens liv, trivsel, udvikling og dannelse. Læringsmiljøet er grundlaget for børnefællesskaber, hvor der skabes balance mellem individ og fællesskab. Relationer og venskaber er afgørende. Alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til og lære at udvikle sig i samspil med andre. Alle børn skal have mulighed for at vise initiativ og være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skal skabe rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner. De pædagogiske personaler skal derfor være særlig opmærksomme på børn i udsatte positioner;

Der er en sammensat gruppe af børn, børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn m. afvigende socio- og emotionel adfærd, børn med sproglige forsinkelse mv.

I lighed med andre børn lærer og udvikler børn i udsatte positioner sig i et fagligt kompetent pædagogisk læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed. Derfor arbejder alle pædagogiske personaler bevidst ift. voksenpositionering, så alle børn har lige muligheder for at være i- og have deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

Vores opmærksomhed er derfor på kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen, da den er særligt betydningsfuld for børn i udsatte positioner. Det er vores ansvar sammen med andre relevante fagprofessionelle, at støtte alle børn med særligt udfordringer og sikre at de oplever sig som en del af fællesskabet. Vi har derfor særligt fokus på at sikre at arbejdet med den pædagogiske læreplan, herunder de seks læreplanstemaer og de pædagogiske mål har relevans for alle børn uanset baggrund.

Vi ved at inkluderende pædagogisk praksis er funderet i en sammenhængende og forudsigelig hverdag præget af struktur og rutiner. Rutiner er daglige, tilbagevendende og forudsigelige praksisser, der udgør en væsentlig del af læringsmiljøet i børnehuset. Det samme gentages dag efter dag. Rutiner er færdigheder erhvervet ved mange gentagelser og øvelse. Rutiner er det, der foregår i puslerum, på toilettet, ved borddækning, under måltidet, ved oprydning, i garderoben osv. Rutinerne er med til at binde dagen sammen og skabe overgange fra den ene aktivitet til den anden. Rutiner er også, hvordan børnene kommer fra samling til projekt, fra frokost til legeplads, og hvordan barnet kommer ind i huset om morgenen.

Rutinerne skal være faste og forudsigelige, men samtidig være dynamiske og kunne ændres, når det er relevant. Daglige rutiner er, sammen med projekter og leg, en del af den samlede pædagogiske hverdag. Rutinerne fordrer derfor også en tydelig organisering, der bygger på pædagogisk refleksion og planlægning.

I rutinerne er barnet aktivt deltagende i begrænsede, overskuelige opgaver, som umiddelbart giver mening for barnet. Det kan være at skære frugt ud inden eftermiddagsmaden, eller tage sko på inden barnet går på legepladsen.

Rutinerne er nedskrevet og skal være kendte af og efterleves af det pædagogiske personale på tværs af hele børnehuset, med de variationer der forekommer i forskellige aldersgrupper. Fx. vasker alle hænder før måltidet, men måden det bliver gjort på afhænger af barnets alder og kunnen.

Barnet skal opleve, at forventninger og ansvar er forudsigelige og kendte uafhængig af hvilken pædagog, de er sammen med. At det ikke den ene dag forventes at de selv kan hælde op, og at de næste dag ikke får muligheden.

Det pædagogiske personale skal overveje hvilke børn, der på et givent tidspunkt udviklingsmæssigt kan profitere af at deltage i hvilke rutiner og praktiske gøremål. Borddækning kan som eksempel skabe mulighed for en tæt dialog med barnet, styrke barnets talforståelse eller øve konkrete gloser og begreber.

Rutiner omkring overgange skal ses som en mulighed for at øve kompetencer og færdigheder.

Garderoben kan være en oplagt læringsarena, hvor der kan øves selvhjulpethed, tales om vind og vejr og om passende påklædning.

2.5.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnefællesskaber?

2.5.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.6 Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?

- Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Oplever vi, at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen?

Det pædagogiske læringsmiljø

Inspireret af Kids materialet ser vi det pædagogiske læringsmiljø, som stor betydning for den pædagogiske kvalitet i dagtilbud.

Børn lærer og udvikler sig i samspillet med andre børn og voksne i daginstitutionens fysiske og sociale læringsmiljø. Læring og udvikling i daginstitutioner er i langt overvejende grad knyttet til barnets erfaringer med sociale samspil, kropslige erfaringer og erfaringer med materialer. Dermed får læringsmiljøet stor betydning for barnets udvikling og læring.

Barnet er i en periode, hvor erfaring og læring sker gennem det at undersøge og gå på opdagelse. Barnets hele færden danner grundlag for erfaringsdannelsen.

Rummene skal danne rammer og inviter til gode læringsoplevelser – og en forudsætning for dette er, at rum og indretning indgår som væsentlige elementer i de pædagogiske overvejelser og valg i institutionerne.

Det er en del af den pædagogiske omsorg, at alle børn blive mødt af gode og fysiske læringsrum. Det er hensigten at de fysiske rum skal befordre gode læringsoplevelser og at rummene afspejler det pædagogiske grundlag og målene med pædagogikken.

Endvidere er der en række vigtige elementer, der i det pædagogiske læringsmiljø spiller en yderst betydningsfuld rolle bl.a. det empatiske, inkluderende og relationelle samspil børnene imellem samt mellem børn og medarbejder.

Der skal både være plads til det planlagte læringsmiljø samt til det spontane. Et pædagogisk læringsmiljø kan f.eks. opstå spontant omkring en aktivitet. Med andre ord, er læringsmiljøet ikke kun et fysisk rum, men en ramme hvor der er plads til at følge børnenes spor. At følge børnenes spor betyder også, at en planlagt aktivitet pludselig kan tage form i noget andet.

For at dette kan finde sted, er det en forudsætning, at medarbejder samt leder i dagtilbuddet løbende har blik for, hvordan praksis bedst muligt kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges. Ex. gennem Positioneringsskemaer og daglig struktur og systematik. Når voksne organiserer sig systematisk, giver det frihed for børnene.

Det Pædagogiske læringsmiljø finder sted hele dagen – i legen, i planlagte, spontane aktiviteter og i rutinesituationer.

Tegn på at vi arbejder systematisk med Det pædagogiske læringsmiljø i Spiren er:

At Medarbejderne ved hvor de skal være, og hvor de andre er, i bestemte tidsrum og at det overholdes.

At medarbejderne ved, hvilken rolle og opgave, at de har i den givne kontekst.

At Medarbejderne hele tiden gør sig overvejelser om, hvordan de skal justere sig og interagere i situationer.

At medarbejderne tager ansvar for at skabe gode rammer for børnene, med plads til leg, dialog og udfordrende aktiviteter. .

At det fysiske læringsmiljø indrettes således, at børnene har adgang til materialer og at der er plads til længerevarende procesforløb, så børnene kan gå til og fra og være i gang over længere tid. Processen er vigtigere end produktet.

At Børnene møder voksne, der er støttende, legende, igangsættende og inspirerende.

At det Pædagogiske læringsmiljø indgår i medarbejdernes faglige refleksioner og vurderes ud fra børnenes perspektiv.

At medarbejderne ser rutiner som en kontekst, hvor der arbejdes med læring og dannelse.

At vi ser voksne, der leger med børnene, både inde og ude.

2.6.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse udvalgte dimensioner?

2.6.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.7 Samarbejde med forældre om børns læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?
- Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

Fælles ansvar for barnets læring

Forskning viser, at et trygt og stimulerende hjemligt miljø udgør det vigtigste element i barnets trivsel og læring. Alle børn skal have mulighed for at klare sig godt i livet. Derfor er det vigtigt, at forældresamarbejdet ikke begrænser sig til sociale arrangementer, men også handler om at fremme barnets trivsel, dannelse, udvikling og læring på tværs af dagtilbud og hjem. Forskning viser også, at samarbejdet mellem forældre og børn har stor betydning for det pædagogiske miljø i dagtilbuddet og for gode børnefællesskaber.

For at understøtte alle børns potentialer og kompetencer er det væsentligt at styrke det fælles ansvar for barnets læring gennem et tæt samarbejde mellem forældre og dagtilbud om barnets læring. Samarbejdet skal bygge på en gensidig respekt for forældrenes unikke viden om barnet og for dagtilbuddets pædagogfaglige tilgang.

En af vejene til i fællesskab at løfte det fælles ansvar er ved at skabe sammenhæng mellem barnets læringsarenaer hjemme og i dagtilbuddet. I dagtilbuddet inddrages forældrene i børnenes læring, når det pædagogiske personale overvejer, hvordan barnets hjemmelæringsmiljø kan styrkes i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner som børnefællesskabet er optaget af, eller når barnet i en læringsiagttagelse viser tegn på læring, som forældrene inddrages i, med en invitation til at fortsætte læringen i hjemmelæringsmiljøet.

Vi tager afsæt i det fælles ansvar for barnets læring ved at videndele som afsæt for handling mellem pædagogiske personaler og forældre - altid med barnet i centrum. Det barnet lige nu er ved at lære sig genkendes både i dagtilbuddet og i hjemmet af voksne, som derfor kan støtte og udfordre barnets læring.

Fælles ansvar for barnets læring er en del af det pædagogiske grundlag og dermed et fagligt afsæt for alle pædagogiske personaler i deres pædagogiske arbejde med børns læring og udvikling. I planlægning og udarbejdelse af udviklingsplaner reflekterer det pædagogiske personale på hvilken måde læreplanstemaet, aktivitetsindhold, børnenes interesse og læring kan styrke og bidrage til barnets hjemmelæringsmiljø.

Vi er opmærksomme på, at få grebet viden fra barnets hjemmelæringsmiljø, som forældrene bidrager med. Denne viden skal udnyttes og indgå i det læringsmiljø, barnet er en del af i børnehuset, når det er relevant for barnet og for børnefællesskabet.

Både forældre og pædagogiske personaler skal være opmærksomme på at bidrage fra hver deres vinkel, så samarbejdet bygger på gensidighed, og der bygges bro mellem barnets livsverdener.

Det pædagogiske personale skal synliggøre for forældrene, hvad børnene er i gang med at lære sig, og hvordan det ser ud, når et barn øver sig på noget.

De pædagogiske personaler skal på forskellige måder vise, hvordan barnet indgår i et børnefællesskab, og at det i sig selv skaber læring for barnet.

Pædagogiske personale skal formidle og begrunde pædagogikken og de pædagogiske metoder, så forældrene får endnu flere forudsætninger for at bidrage til deres barns læring og udvikling gennem hjemmelæringsmiljøet.

2.7.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for disse udvalgte situationer?

2.7.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.8 Børn i udsatte positioner

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel, udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner?
- Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan sikrer vi, at vi har blik for alle de børn, der er i periferien af børnefællesskabet - og dem, hvis udsathed er mindre synlig?
- Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, talehørepædagog mv.?

Børn i udsatte positioner bruger vi ikke som en børne kategori, men som en betegnelse for situationer og praksisforhold, hvor børns deltagelse er nødstedt. Det vil sige at alle på et eller andet tidspunkt kan være i sårbarhedsskabende situationer.

I vores pædagogiske arbejde, og med børn i udsatte positioner, er vores grundlæggende tilgang at arbejde inkluderende og møde barnet anerkendende samt arbejde bevidst på, at møde barnet på dets hensigter. (Bent Madsen og Niels Krog)

Vores fokus er at møde barnet med passende udfordringer og positive forventninger i gode pædagogiske læringsmiljøer og i børnefællesskabet.

Vi har derfor fokus på inkluderende fællesskaber og pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter læring hos alle børn - også når børn er sårbarhedsskabende situationer.

Alle børn skal opleve sig som en betydningsfuld del af fællesskaber, så derfor arbejder vi ud fra Bent Madsen forståelse om, at voksne skal arbejde med differentierende fællesskaber, som er forskelligartet og matcher mangfoldigheden i børnegruppen. Den pædagogiske opgave er at arbejde med både individet og fællesskaberne.

Vi ved at legen har stor betydning for børns trivsel. Hvis børn ikke kan finde ind i legefællesskaber, er der risiko for at de ikke trives, og børn, der ikke er i trivsel, får svære ved at deltage i og udnytte et dagtilbuds læringsmiljøer. Så derfor har det pædagogiske personale til opgave at anerkende legen og deltage i det legende samspil, som børn er optaget af at finde plads i og deltage i.

Det pædagogisk personale skal etablere pædagogiske læringsmiljøer, der "tager udgangspunkt i børnenes perspektiv" (især for børn med svage legeevner)

Som konkrete pejlemærker og tegn til refleksion og justering af praksis vil vi gerne se:

Ai vi ser voksne der skaber et udviklende- og læringsmiljø hvor alle har ret til at være aktiv deltager.

At vi ser voksne, der tager ansvar for læringsmiljøet for børn i udsat position

At de voksne ser på barnet med et ressourcensyn

At vi ser voksen der ikke kun har fokus på de børn der falder ud af fællesskabet men også på det de fællesskab at de falder ud af.

At vi ser voksne der arbejder systematisk med refleksion over deres tilgang og deres omtale af børn og forældre, f.eks. at børn aktuelt er "i vanskeligheder" eller at de "indgår i en udsat position"

At vi ser voksne der forstår, at det ikke kun handler om at opdage børns problemer, men at det også handler om at forstå hvad børn har adgang til. (det handler om at forstå hvordan vi kan forandre konteksten omkring barnet)

2.8.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte pædagogiske tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?

2.8.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.9 Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn?
- Hvad mener vi, er de vigtigste faktorer for, at børn oplever tryghed og sammenhæng i overgange?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem/SFO eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange?
- Hvordan kan vi følge op på, hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller SFO/fritidshjem?

Et pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til Børnehaveklassen

Fagligt blik

Inspireret af Inge Schou Larsen er det professionelle samarbejde om skolestarten vigtigt. Et konkret mål er at dygtiggøre børnene til mødet med skolen og på samme tid skabe positive indre billeder hos børnene, som kan nære en grundlæggende følelse af at være kompetent nok til mødet med skolen. Det vil sige, at barnets tilgang til skolen og dets tro på sig selv i de nye omgivelser og dets evne til at mestre nye krav udvikles.

I samtaler og lege, børnene imellem, er skolen ofte et tema der dukker op igen og igen hos de ældste børn. Børnene deler den viden og de forestillinger de har om skolen med hinanden. I legen bearbejdes de forskellige indtryk børnene tilegner sig om skole og skolefærdigheder. Legen udgør derfor en vigtig kilde til læring i forbindelse med overgangen til skolen.

Den mest betydningsfulde læring og erfaringsdannelse forud for skolestarten sker dog typisk gennem planlagte og målrettede overgangsaktiviteter. Det er små og store forberedende aktiviteter, dialoger, lege osv., der foregår i børnehaven som forberedelse til skolen. Den indsats der sker gennem forberedende aktiviteter kan få afgørende betydning for barnet i skolestarten, fordi det er gennem den,

at barnet tunes ind på skolens læring. De erfaringer barnet tilegner sig uden for skolen kan dermed blive dem, der får mest betydning for barnet i skolen idet, det er her grundtonen for barnets oplevelse af skole slås an, og her, barnets nye identitet som skolebarn begynder at tage form. Som konkrete pejlemærker og tegn til refleksion og justering af praksis

At medarbejderne indgår i fællesskab med hinanden om opgaven, så samarbejdet får samskabende karakter med blik for betydningen af tilhørsforhold til fællesskaber og deltagelse i disse, både for børn og det pædagogiske personale

At der etableres en struktur i forhold til brobygning.

At der arbejdes med børnenes tilhørsforhold til og deltagelse i det nye sociale fællesskab.

At der skabes aktiviteter som giver børnene gode oplevelser og erfaringer med deltagelse i lege, samvær og aktiviteter. Oplevelser, der kan give børnene tiltro til sig selv i nye fællesskaber.

At medarbejdere ikke tænker at man skal gøre barnet skoleparat, men ser det som forberedelse til barnets næste skridt i livet.

2.9.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad inddrager vi disse udvalgte perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

2.9.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

3 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER

3.1 Samspil og relationer

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?
- Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?
- Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer i løbet af dagen?
- Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

3.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad har vi fokus på disse udvalgte tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?

3.1.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

3.2 Evaluerende pædagogisk praksis

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?
- Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for på aktiviteterne eller på børnenes læring?
- Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

3.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Spirens vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad er vi opmærksomme på disse udvalgte dimensioner, når vi evaluerer vores pædagogiske praksis?

3.2.1.1 Børnehaven Spirens vurdering

Børnehaven Spiren har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

4 ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN

4.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

4.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30)

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

5 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

5.1 Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling er den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder (tage initiativ, være modig, indgå kompromisser, kunne lytte, giver plads til andre etc.). Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Engagement

Alle børn skal opleve, at de respekteres, passes på og værdsættes. Det pædagogiske læringsmiljø skal fremme børns engagement og deltagelse, ved at styrke alle børn i at indgå i relationer med andre. Alle børn skal have mulighed for at opleve fordybelse og udvikle selvrespekt, selvtillid og selvværd med en grundlæggende følelse af at være god nok og opleve sig respekteret, værdsat og set. Samtidig med at barnet respekterer, værdsætter og ser andre børn og voksne.

Livsduelighed

Læringsmiljøet skal bidrage til, at alle børn gør sig erfaringer med forskellige sociale positioner, som giver dem et grundlæggende demokratisk værdisæt, der udvikler og understøtter alle børns dannelse og livsduelighed. Alle børn skal have mulighed for bl.a. gennem leg at udfolde, udforske og erfare sig selv og andre på forskellige måder, samtidig med at barnet også udfordres og oplever begrænsninger. Når alle børns perspektiver og oplevelser af hverdagen i dagtilbuddet anerkendes, får barnet medbestemmelse og oplever at være en betydningsfuld medskabende af sine egne livsbetingelser. Samtidig får barnet erfaringer med, at andres oplevelser af og perspektiver på verden også er vigtige. Alle børn skal have mulighed for at udvikle en stærk identitet, være selvhjulpne og forstå sig selv og andre. Gennem deltagelse i fællesskaber får barnet grundlæggende erfaringer med at indgå i, høre til og navigere i fællesskaber og en forståelse af demokrati og demokratiske processer. Børn skal opnå en forståelse af, hvordan de påvirker hinanden, sætter egne grænser, og siger til og fra på en hensigtsmæssig måde.

Gåpåmod

Læringsmiljøet skal understøtte alle børn i at udtrykke følelser, håndtere konflikter og konkurrence uden at miste gåpåmod. At kunne håndtere modgang og udfordringer og være vedholdende er centralt for børns mulighed for indflydelse på hverdagen.

Det pædagogiske personale skal støtte alle børn i at turde gå sine egne veje, fx ved at vælge aktiviteter eller relationer til og fra, hvis de ikke matcher barnets trivsels-, lærings- og udviklingsbehov. Dette skal ske under hensyntagen til, at alle børn bør deltage i det samlede børnefællesskab.

Alle børn skal have mulighed for at udfolde sig, tage initiativ, være modige, fantasifulde og udfordre deres potentialer.

Deltagelseskompetence

Læringsmiljøet skal understøtte og udvide alle børns erfaringsverdener, så de kan og tør deltage. Alle børn skal have mulighed for at øve sig i at deltage ved at have mulighed for at balancere mellem at være iagttagende og initiativtagende.

Læringsmiljøet skal give mulighed for, at alle børn kan forfølge, engagere og fordybe sig i det, de er optaget af. Læringsmiljøet skal inspirere alle børn til at undres, være nysgerrige, støtte deres vedholdenhed og opfindsomhed og støtte deres lyst til at lære og at lære mere.

Dette ses i Spiren ved at;

Alsåidig personlig udvikling handler om at støtte børn i at blive "sig selv", og at børn kan erfare, at "jeg er mig" i mødet med andre i hverdagens pædagogiske indhold - et indhold som både rummer tilrettelagte aktiviteter, lege og praktiske rutiner. (Kjær. A. 2019)

I Spiren er de overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet giver mulighed for, at børnene udvikler handlekompetencer i forhold til:

- At tage initiativer, være nysgerrige og eksperimenterende
- At udvikle selvfølelse, selvværd og selvtillid
- At opbygge mestringsstrategier (KRAP)
- At have gode relationer til voksne og børn
- At få kompetencer til at forstå og håndtere følelser
- At kunne fordybe sig
- At være selvregulerende
- At være vedholdende
- At være spørgende og undrende

Vi er bevidste om, at hvert barn har hver deres historie med sig, når de starter i Spiren. Vi gør os derfor altid umage med at forstå barnet ud fra dets verdensforståelse og dets hensigter. Det vil sige, at vi er undersøgende på, hvad det er barnet forsøger at fortælle os med dets handling eller dets reaktion.

Vi er altid nysgerrige på barnets forståelse af oplevelser i både leg, konflikter og relationer således, at barnet føler sig forstået og værdsat.

Det er altid den voksne, der har ansvaret for den gode relation. Ved at sikre os at barnet altid føler sig hørt og anerkendt i vores relation, giver vi barnet en følelse af at lykkes, og dette udvikler barnets mod til at selv at begive sig ud i nye relationer med andre børn og voksne.

Vi fejrer barnets fødselsdag ved, at vi omkring en samling eller omkring et formiddagsmåltid sætter barnet i centrum. Barnets venner har sammen med en voksen lavet en gave, som gives til barnet. Barnet skal opleve sig selv som vigtig og værdsat i fællesskabet. Der tages billeder, som lægges på AULA, så barnet har mulighed for at "tale" med sine forældre om dagen.

0-3 år:

Vi har ansvaret for at skabe en god daglig kontakt med det enkelte barn. Det kan være ved puslebordet, ved måltidet, i aktiviteter, ved oplæsning eller i leg.

Vi skaber rammer for forskelligartet fællesskaber ved at opdele børnene. Det er både efter alder i mindre aktivitetsgrupper og i grupper ud fra det, som optager børnene eller det enkelte barn. Det kan være en tur ud at se på gravkøer, hoppe i vandpytter, sparke til blade eller bare gå en tur og mærke vejret.

Vi støtter børnene i at blive selvhjulpne. Det gør vi ved at guide dem til selv at tage tøj af og på, kravle op på stolen og hælde mad og drikke op, så de oplever, at de er i stand til mestre noget selv.

Vi er opmærksomme på børns egne initiativer til læring. Når børn selv tager initiativer, er der læringspotentiale. Vi er derfor meget opmærksomme på at guide det enkelte barn i dette, så vi ikke kommer til at fratage barnet en vigtig læring. Det kan for eksempel være, når barnet signalerer, at det gerne vil spise med gaffel, fordi det oplever, at et andet barn gør det. Så er det vigtigt, at de voksne støtter barnet i denne læring.

Vi synger sange og leger lege, som har fokus på det enkelte barn. Således føler hver enkelt barn sig set og oplever derved sig selv som en vigtig del af fællesskabet.

I alle aktiviteter, rutiner og lege henleder den voksne, både sprogligt, kropsligt og med ansigtsmimik, børnenes opmærksomhed på hinandens behov og følelser.

3-6 år:

Vi arbejder med små grupper, for at den voksne har mulighed for at være nærværende og give det enkelte barn mere opmærksomhed. Dette er med til at give barnet tryghed og dermed give barnet mulighed for at udfolde sig både følelsesmæssigt og sprogligt.

De voksne skal støtte og vejlede børnene i selv at løse konflikter, således at børnene selv lærer at agere selvstændigt i konflikter.

Vi støtter børnenes indbyrdes relationsdannelser ved at være opmærksomme på, hvem der søger hinanden i forhold til at danne venskaber. Oplever vi, at børn søger hinanden på tværs af grupperne, går vi i dialog om muligheden for at flytte børnene sammen på en gruppe.

Det er de voksne, der er ansvarlige for at skabe rum for gode lege og fordybelse og ligeledes være igangsættere for de børn, der har det svært i forhold til at komme ind og deltage i en leg.

Vi inddrager børnene i hverdagens aktiviteter. Her kan børnene byde ind med, hvad det er, de gerne vil have mere viden om, eller hvad det er, der optager dem. Vi forsøger også at gribe børnene i deres egne initiativer og skaber plads til, at de får lov til at videreføre deres idéer. De børn, som ikke selv kan videreføre deres idéer, hjælper vi på vej.

I fællesskaber med andre børn omkring leg, aktiviteter og måltidet er det den voksnes opgave at sikre, at det enkelte barn bliver hørt, set og forstået af de andre børn. Det gør man ved at være nærværende, lyttende og opsøgende på alle børns oplevelser af situationer.

Vi sikrer os, at der er et godt børnemiljø ved, at børnene er med til at forme det fysiske rum og dets legemuligheder. De skal selv kunne nå legesager og andre materialer som tusser, papir og lignende.

Vi inddrager barnet ved måltidet ved, at det for eksempel er med til at hente vores service eller er med til at hente maden eller dække bord til gruppen og derved give dem et ansvar og følelsen af at høre til fællesskabet.

- Vi skal udfordre barnet, men det skal være tilpasset det enkelte barn i forhold til dets nærmeste udviklingszone.
- Vi skal altid være til rådighed, guide, støtte, opmuntre og motivere hvert enkelt barn, så det når dets nærmeste udviklingszone.

5.2 Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Social udvikling er udvikling af sociale kompetencer og foregår i sociale fællesskaber i et læringsmiljø, hvor alle børn oplever at høre til. Alle børn skal gøre sig erfaringer med at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte alle børns opbygning af relationer til andre børn og voksne.

Læringsmiljøet skal også understøtte sociale fællesskaber i lokal- og nærmiljøet, fx idrætsforeninger, skolen, biblioteket, plejehjemmet mv.

Deltagelse og medindflydelse

Børns venskaber og deltagelse i fællesskaber er afgørende for deres udvikling og trivsel. Derfor skal alle børn have mulighed for stabil tilknytning og for at være en del af et fællesskab. Læringsmiljøet skal understøtte, at børn med glæde og lyst kan indgå i relationer, danne venskaber og være i forpligtende fællesskaber, hvor de oplever at høre til og bidrager værdifuldt til fælles lege, aktiviteter og samvær. Børn skal opnå en forståelse af, hvordan de sætter egne grænser og siger til og fra på en hensigtsmæssig måde.

Alle børn skal have mulighed for at opfange, forstå og håndtere de mange forskellige følelser, der opstår i relationer med andre fra engagement, glæde og venskab til ligegyldighed, vrede, frustration og sorg etc.

Empati

Relationer er en væsentlig del af grundlaget for at børn lærer sig empati. Empati handler om at mærke egne følelser, kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelsesverden og at kunne handle på måder, der understøtter samspillet med andre.

Læringsmiljøet skal bygge på ligeværd og indlevelse, så børnene får forståelse for andre i fællesskabet. Alle børn har brug for at blive mødt med positive forventninger, fordi det fremmer børns gåpåmod og positive forventninger til omverdenen.

Legens betydning for social læring

Læringsmiljøet skal understøtte alle børns lyst til at lege, udforske og eksperimentere. Leg spiller en central rolle i at fremme børns sociale læring og udvikling. Barnet lærer gennem legen at fastsætte egne grænser, at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter. Barnets sociale læring og udvikling finder sted, både når det deltager i og iagttager leg. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs, og at børn derfor hele tiden må afstemme med hinanden.

Dette ses i Spiren ved at;

Det er i relationerne mellem både børn og børn og mellem børn og voksne, at der udvikles sociale kompetencer. Vi påvirker hinanden, og vi påvirkes af hinanden. I den pædagogiske hverdag skal vi skabe

læringsmiljøer, der understøtter, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, at alle udvikler empati og relationer, at forskellighed ses som en ressource, og at forskelligheden bidrager til, at børnene udvikler demokratisk dannelse. (Fisker. T. & Hygum. L. 2019)

I Spiren er de overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet giver mulighed for, at børnene udvikler handlekompetencer i forhold til:

- At kunne danne relationer både til voksne og børn
- At opleve sig selv som værdifulde - også i et fællesskab
- At lære at sige til og fra på en måde så de selv og andre respekteres
- At lære at mærke sine egne grænser og ligeledes respektere andres grænser
- At lege
- At lære normer og rutiner
- At kommunikere

Vi siger goddag til barnet og benævner det med navn, når vi møder det om morgenen, så barnet oplever sig set og velkommen som en del af Spirens fællesskab.

Vi er opmærksomme på, at vi som voksne er rollemodeller for børnene. Vi viser børnene, hvordan man er sammen i fællesskabet og i en god relation.

Vi voksne taler med børnene og kommunikerer i børnehøjde på en positiv og anerkendende måde.

Vi accepterer børnenes grænser og hjælper dem med at sætte grænser overfor andre børn. Det gør vi ved at lære dem at sætte ord på deres handlinger og sætte ord på andres handlinger, så børnene opbygger kompetencer til at forstå andre børns handlinger og lære at sige til og sige fra overfor andre. Vi skaber tid og rum for, at børnene får de optimale muligheder for at lege og udforske deres omverden sammen med andre børn, således at de uforstyrret kan udvikle gode lege og venskaber på deres egne betingelser.

Vi voksne positionerer os i forhold til børnenes leg således, at vi kan deltage eller guide dem efter behov.

Vi skærmer ligeledes børnenes lege, så de kan foregå uforstyrret fra andre børn.

Vi skaber rammer, hvor det er muligt for børnene at kunne fordybe sig, og hvor der er plads til børnenes egne aktiviteter og lege.

Vi skaber rammer for forskelligartede fællesskaber i hverdagen med fx samling, fælleslege, fælles gøremål og ved at støtte op om de fællesskaber, der gennem legen etableres i hverdagen - både indenfor og udenfor.

Den voksne har et ansvar for at opmuntre og inddrage barnet i at være aktiv deltager i fællesskabet.

Vi hjælper børnene ud af konflikter ved at vise dem udveje og give dem alternative handlemuligheder med fokus på den adfærd vi gerne vil have mere af.

Vi bruger "Fri for mobberi" fra 0-6 år.

0-3 år:

Vi benævner barnets handlinger med sprog og gestik således, at barnet får erfaringer med, hvad det gør, og hvem det er i et fællesskab.

Vi skaber rammer for forskelligartet fællesskaber ved at opdele børnene. Det kan både være efter alder i mindre aktivitetsgrupper og i grupper ud fra det, som optager børnene eller det enkelte barn. Det kan være en tur ud at se på gravkøer, hoppe i vandpytter, sparke til blade, eller bare gå en tur og mærke vejret.

Vi har faste rutiner. Det er børnene, der hjælper til med at dække bord på skift, hvilket er med til at give dem en følelse af høre til et fællesskab - "vi må hjælpe hinanden for at få mad".

Vi leger lege og vælger aktiviteter med samarbejdsøvelser, hvor give-tage er omdrejningspunktet. Her støttes børnene i at kunne modtage genstande og efterfølgende give disse videre til et andet barn eller voksen. Børnene lærer på sigt at kunne deles omkring legetøjet, at udsætte egne behov og at kunne acceptere andres behov for deltagelse.

3-6 år:

Vi respekterer, at børnene i en periode har den iagttagende rolle i forhold til leg og aktiviteter. Det er god måde at komme ind i et fællesskab på (legitim perifer deltagelse).

Vi giver børnene redskaber til at komme ind i legen på en positiv måde, så man giver børnene en fornemmelse af, hvad det er for regler og normer, der skal bruges for at indgå i en leg. Det er de voksne, der er ansvarlige for at skabe rum for gode lege og fordybelse og også være deltagende og igangsættere. Vi voksne støtter og vejleder børnene i selv at kunne løse konflikter således, at børnene udvikler kompetencer til at kunne agere selvstændigt i konflikter.

Vi støtter børnenes indbyrdes sociale relationer ved at være opmærksomme på deres venskaber og kammeratskaber. Vi flytter børnene til andre grupper, hvis vi oplever, at de søger børn på en anden gruppe.

Vi hjælper med at starte en dialog fx ved måltidet, hvor børnene skal vente på tur og tale foran andre børn og voksne.

5.3 Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Alle børn skal have mulighed for at lære sig godt sprog, det vil sige at mestre sproget og tale og forstå et rigt og nuanceret dansk. Sproget og de kommunikative kompetencer er grundlaget for at udtrykke sig, at kunne begå sig i sociale sammenhænge, samtale, skabe relationer og håndtere konflikter. Sproget er en af de vigtigste kilder til at forstå verden og er en forudsætning for abstrakt tænkning. Sproget er ligeledes en forudsætning for at lære at lære og for til stadighed at kunne reflektere over egen læring, adfærd og kompetencer.

Interaktioner

Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed. Barnet lærer sprog i naturlig forlængelse af kommunikation gennem blikretning, pludren og kropsbevægelser. Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn at indgå i relationer og støtte børn i deres relationsdannelse både med børn og voksne.

Sproglige rollemodeller

Barnets sprog udvikles i dialog med sproglige rollemodeller, hvilket skal indtænkes både i rutiner og planlagte og spontane aktiviteter. Alle børn skal have mulighed for at lytte, fortælle og stille spørgsmål til sine omgivelser og lege med sproget. Når børn eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, får de erfaringer med at aflæse, genskabe og udvikle en passende kommunikation i forskellige situationer og fællesskaber. Alle børn skal have mulighed for at udvide deres talesprog både gennem udvikling af det talte sprog, hvor ordforrådet gradvis øges, og gennem sprogforståelse, hvor barnet udvikler en forståelse for ordets betydning(er).

Fællesskaber

Kommunikation og sprog er centralt for børns evne til at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber, og her danner legen et vigtigt afsæt som øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn et bredt udvalg af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i meningsfulde sammenhænge.

Læringsmiljøet skal give alle børn adgang til bøger, skriveredskaber, papir og andre skriftlige produkter, så barnet introduceres til bogens univers og bliver nysgerrige på skriftsproget. Alle børn skal gives mulighed for at udvikle lydlig opmærksomhed på ordene; om ord rimer, begynder med samme lyd med mere. Læringsmiljøet skal understøtte alle børn i deres naturlige interesse for symboler, læsning, skrivning og stavning.

Dette ses i Spiren ved at;

Vores samtaler er den rigeste kilde til tidlig læring og udvikling. Derfor er det ekstremt vigtigt at være opmærksom på, hvordan vi snakker med børnene, og hvor meget vi samtaler på børnenes præmisser, når vi tilbringer tid sammen med dem.

Det vil sige, at man i en helhedsforståelse af kommunikation og sprog er nødt til i meget høj grad at indtænke det enkelte barns interesser og måder at kommunikere og lege på.

Børn lærer inde og ude, børn lærer i leg og i historiefortælling, og børn lærer frem for alt bedst, når der er en kærlig, anerkendende relation til voksne og andre børn i dagtilbuddet (Bylander og Krogh 2018)

I Spiren er de overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet giver mulighed for:

- At børn lærer at udtrykke deres meninger, følelser og behov.
- At børnene udvikler deres ordforråd og forståelse indenfor sprogets normer.
- At børnene kan skabe kontakt og kommunikere.
- At børnene kan give udtryk for deres egne behov og ønsker

Vi bruger tid på at opbygge relationer til jeres børn, da det er den voksnes ansvar at skabe en god relation med hvert enkelt barn.

Vi sætter ord på vores egne og børnenes følelser, tanker og handlinger, så børnene opnår en forståelse af, at der er en sammenhæng mellem ord og handlinger.

Vi italesætter og benævner situationer og ting i hverdagens aktiviteter og rutiner.

Vi bruger rim, remser og synger sanglege og fagtelege. Igennem sang og bevægelse viser vi børnene, at der er en sammenhæng mellem rytmen i sangen, bevægelsen og sproget.

Vi er bevidste om, at vi er sproglige rollemønstre, der skal bruge sproget så nuanceret, at børnene kan lære af det.

Vi lader børnene indgå i dialogen omkring det, hvad vi laver med dem. For eksempel når børnene skal sove, spise og skiftes.

Vi skaber rum til, at børnene kan blive hørt og set af deres kammerater i sociale sammenhænge som for eksempel omkring måltidet og når vi har samling.

Vi har bøger, som vi bruger til "dialogisk læsning" i både vuggestuen og i børnehaven.

0-3 år

Vi bruger også kommunikation med de yngste for at få deres opmærksomhed og vække deres nysgerrighed for os og for sproget. På den måde starter kommunikationen og udvides ved, at voksne "læser" børnenes udtryk og styrker deres sprog ved at sætte ord på.

Vi skaber et læringsmiljø, som er med til at gøre børnene nysgerrige og er med til at give dem lyst til at bruge deres sprog.

Vi forsøger at sætte så mange ord som muligt på det, vi gør sammen med børnene, for at de hører ordene og på sigt forstår dem og bruger dem.

Vi bruger SprogTrappen som et vurderingsredskab i forhold til det enkeltes barns sproglige udvikling.

Hvis der er behov for, at der i en periode sættes fokus på barnets sproglige udvikling, vil I blive informeret om dette.

3-6 år

Vi gør skriftsproget tydeligt for børnene ved, at tal og bogstaver hænger synligt fremme.

Vi tilbyder børnene aktiviteter i gode fysiske rammer både inde og ude, der er indrettet, så børnene får mulighed for at udvikle deres sprog.

Vi leger med børnene og er, som udgangspunkt på sidelinjen til at hjælpe dem i konflikter og benævne deres handlinger og derved udvikle deres sprog.

Alle børn bliver som udgangspunkt sprogvurderet omkring 3 års alderen og igen året før, de skal i skole. Det vil være i september måned, hvor barnet skal starte i skole i august året efter. Hvis der er behov for, at der i en periode sættes fokus på barnets sproglige udvikling, vil I blive informeret om dette.

5.4 Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Alle børn skal føle glæde, værdi og tryghed ved egen krop og kroppens reaktioner. Erfaringer og viden om hvordan kroppen virker, kroppens styrker og begrænsninger giver børn mulighed for at få indsigt i sig selv og i andre mennesker. Læringsmiljøet skal støtte alle børn i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen både gennem ro og bevægelse. Hermed lægges fundamentet for fysisk og psykisk trivsel.

Krop

Fysisk aktivitet fremmer indlæring og koncentrationsevne, udvikler sociale kompetencer og skaber grundlag for venskaber. Det er derfor vigtigt, at alle børn befinder sig i stimulerende, udfordrende og inspirerende omgivelser, som lægger op til mange forskellige bevægelsesaktiviteter både indenfor og udenfor.

Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn at få erfaringer med og viden om kroppens funktioner, fysisk sundhed; både mad, hygiejne og bevægelse, fordi børn gennem viden om mad, madkultur og bevægelse kan lære at træffe sunde valg, som bidrager til trivsel og sundhed gennem hele livet.

Alle børn skal have mulighed for at udvikle egen integritet, opnå kropsbevidsthed, at sætte grænser for kropslig nærhed og respektere andres grænser.

Kroppen er ikke kun et fysisk redskab men også en sanselig adgang til verden. Læringsmiljøet skal understøtte børns mentale sundhed ved at sikre, at alle børn oplever at bevægelse baner vejen for at udforske, afprøve, nyde og forstå verden.

Sanser

Læringsmiljøet skal stimulere alle børns sanser, fordi det er gennem sanserne børn opfatter verden. Læringsmiljøet skal understøtte de tre motoriske grundsanser:

- taktilsansen
- den vestibulære sans/labyrintsansen
- muskel-led-sansen
- sammen med de øvrige fire sanser:
- lugtesansen
- synssansen
- smagssansen
- høresansen

Et sanseligt læringsmiljø skal tilgodese en æstetisk dimension, hvor barnets legende undersøgelser og kreative eksperimenter med bevægelse er i centrum. Der skal både være plads til barnets kropslige "væren" og "gøren".

Bevægelse

Læringsmiljøet skal skabe mulighed for at alle børn kan indgå i bevægelsesaktiviteter sammen med andre både ude og inde. Fælles bevægelsesaktiviteter udvikler børns kropslige og sanselige indtryk og udtryk og styrker evnen til at aflæse og forstå andres kropssprog. Alle børn skal have mulighed for at udvikle egen integritet, opnå kropsbevidsthed, at sætte grænser for kropslig nærhed og respektere andres grænser.

Dette ses i Spiren ved at;

Børn skal kunne lege og bevæge sig overalt, hvor de færdes. Børn skal have mulighed for at danse, hoppe, gyngede, trille, slå kolbøtter og løbe op og ned af bakker hver dag. Voksne skal inspirere ved at skabe spændende og udfordrende legemiljøer for at få børn i bevægelse. Det handler om at slippe legen fri og give børnene muligheden for begejstring og motivation til selv at være aktive.

For at vi som pædagogisk personale kan udfolde læreplanstemmet "Krop, sanser og bevægelse", er det væsentligt at forstå, hvordan den sansemotoriske udvikling forløber. I den grundviden gemmer der sig mange svar. Det er ikke bare i forhold til, hvordan vi skal understøtte både det enkelte barn og hele børnegruppen gennem vokseninitierede aktiviteter, men også på hvordan vi indretter vores rum både ude og inde, så barnet på egen hånd kan udforske krop og sanser gennem bevægelse. Vi skal overveje, hvilke normer vi har for brug af inventar og kropslig udfoldelse, og hvilken betydningsfuld rolle det pædagogiske personale har som lærere på dette område. (Borre 2018)

I Spiren er det overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet udvikler børnenes handlingskompetencer i forhold til at:

- Udvikle kropslige færdigheder
- Beherske sin egen krop sådan man bliver selvhjulpne
- Opleve at kroppen kan bruges til mange formål
- Opleve og erkende verden fysisk og sanseligt
- Kende sin egen og andres kropslige reaktioner
- Bevæge sig og eksperimentere med egne styrker og begrænsninger
- Have styrket sit selvværd ved at have gode oplevelser med kroppen i bevægelse
- Kendskab til "hvad der er sundt at spise"
- Udvikle glæde ved at eksperimentere med kroppen
- Udvikle motoriske færdigheder i leg og aktiviteter
- Opleve en ro ved at hvile i sig selv

Vi har øje for hvert enkelt barns kropslighed og på baggrund af den forstå at møde barnet præcis dér, hvor det er i dets motoriske udvikling.

Vi giver børnene mulighed for at arbejde med forskellige materialer/legeredskaber, som udfordrer dem kropsligt.

Vi giver børnene mulighed for at lege med "materialer med modstand" for herigennem at udforske kroppens muligheder. Det kan fx være fyldte 2 liters dunke, som vuggestuebørnene kan flytte rundt på, eller børnehavenbarnet der fx flytter på dæk eller sten.

Vi danser og bevæger os til rytmer og musik.

Vi støtter børnene gennem ord og handling i deres egne kropslige initiativer.

Vi har indrettet omgivelserne sådan, at de motiverer børnene til bevægelse både ude og inde.

Vi er aktive sammen med børnene både ude og inde. Fx er vi voksne meget på gulvet, hvor børnene er. Vi stimulerer børnenes sanser i hverdagen. Det er fx ved synsindtryk, føle, smage, stå på et ben, hoppe, gå på tæer, kravle, trille, snurre rundt og løbe.

Vi styrker børnenes finmotorik ved at hjælpe dem til selv at tage tøj og sko på, lyne lynlåse, hælde vand op osv.

Vi arbejder bevidst med lav/høj arousal.

Vi laver aktiviteter med de 3 primærsanser, som er følgende:

Labyrintsansen (den vestibulære sans): Børn skal rulle rundt, gå/løbe op og ned af bakker, stå på hovedet, gyngede, dreje rundt og lege tumlelege.

Muskel-ledsansen (den proprioceptive sans): Denne sans arbejder vi med, hver gang vi bevæger os både med store og små bevægelser. Det kan fx være, når vi bøjer os ned og rejser os op fra hug.

Følesansen (den taktile sans): Denne sans er placeret over hele kroppen og i vores slimhinder. Den giver os information omkring tekstur, konsistens, form, varme, kulde, smerte og velbehag. Den giver os besked omkring, hvordan vi interagerer med omgivelserne.

Vi har bevægelsesuge i uge 41, hvor vi laver forskellige aktiviteter med krop, sanser og bevægelse.

0-3 år

Vi møder børnene der, hvor de er i deres udvikling og støtter og stimulerer børnene til at gå på opdagelse og gøre sig nogle erfaringer med at bevæge sig.

Vi bruger motorikrummet, hvor der er mulighed for at skabe mange aktiviteter med blandt andet madrasser og Bobles, som indbyder til bevægelse og aktivitet.

Vi bruger puslesituationerne ved at blive kropsbevidste. Det kan fx være at øve sig i selv at gå op ad en trappestige og lægge sig på puslebordet. Vi snakker kropsdele, når vi pusler og når vi tager tøjet af og på.

Vi sætter ord på den mad, vi spiser og generelt i hele spisesituationen. Der er meget fokus på selvhjulpethed, som fx kan være at smøre sin mad selv, hælde mælk/vand op samt gå over med sin tallerken efter endt måltid og skrabe mad i en skraldeskål. Børnene får lov til at sanse med maden ved fx at røre og dufte ved den mad, de spiser.

Vi laver sansekasser med pasta, linser mm. Vi laver vandlege og fodbad. Vi har massage, og det kan både være voksen/barn og barn/barn.

Vi bruger uderummet og naturen omkring til at få nogle kropslige og sanselige oplevelser.

3-6 år

Vi taler med børnene om den mad, vi spiser til frokost. Hvad det hedder, hvor det kommer fra og hvordan, det er lavet.

Vi øver selvhjulpethed i forhold til selv at smøre sin mad, hælde vand op samt gå over med sin tallerken efter endt måltid og skrabe mad ned i en skraldespand.

Vi laver aktiviteter på gulvet, hvor der er plads til store kropslige udfoldelser.

Vi arbejder med finmotorikken, hvor børnene klipper, limer, tegner, leger med kartoffelmel osv.

Vi giver forskellige muligheder for konstruktionsleg, der udfordrer til bevægelse

Vi laver lege og aktiviteter i uderummet, hvor der er fokus på kropslig udfoldelse. Det kan fx være at gynte, balance, klatre i træer osv.

Vi tager på ture ud i naturen.

Vi laver fodbad og massage både voksen/barn og barn/barn, og vi laver afslapning og mindfulness. Hvor børnene sammen ligger og slapper af til musik.

5.5 Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Naturoplevelser og færden i naturen styrker børns leg, fantasi og følelsesmæssige, mentale og motoriske udvikling. Alle børn skal have en nysgerrighed i forhold til den verden, de er en del af. Læringsmiljøet skal opmuntre alle børn til at foretage egne undersøgelser. De skal have lyst til undres, stille spørgsmål, opstille hypoteser, finde forklaringer og reflektere over forklaringer og sætte dem ind i sammenhænge. Læringsmiljøet skal støtte og guide alle børn i at turde øve sig igen og igen for på den måde at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner.

Natur

Forskelligartede naturoplevelser danner grundlag for en fortrolighed og glæde ved at være i naturen og viden om og respekt for naturens sårbarhed og det fælles ansvar for vores miljø. Læringsmiljøet skal give alle børn oplevelser med natur og naturfænomener ud fra flere forskellige tilgange, der kan give anledning til eksistentielle oplevelser og overvejelser hos børn. Derfor skal alle børn have mulighed for at opleve og håndtere naturfænomener, det gælder flora, fauna, vejr, årstider, landskaber mv. Hermed skabes et fundament for en bevidsthed om miljøspørgsmål og samspillet mellem menneske, samfund og natur, som afsæt for at tage et globalt ansvar senere i livet. Bæredygtighed handler også om at konstruere, genanvende og reparere ved hjælp af forskellige redskaber, teknikker, naturlige såvel som menneskeskabte.

Udeliv

Læringsmiljøet skal give alle børn legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende. Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn oplevelsen af, at naturen giver mulighed for sansning, bevægelse, fantasi, kreativitet med plads til kolbøtter, vilde lege og eventyrlige og farlige lege og dermed udvide børnenes deltagelsesmuligheder i fællesskabet på tværs af alder, køn, kultur og interesser.

Læringsmiljøet skal understøtte, at børn kan orientere sig, finde vej og kende deres lokalområde.

Science

Læringsmiljøet skal give alle børn mulighed for at bygge, skabe, konstruere og udforske forskellige materialers egenskaber og strukturer. Børn skal kunne undersøge, hvordan simple teknologier virker eksempelvis saks, dør, ringeklokke, kikkert, cykel. Børn skal have adgang til at lære sig at anvende forskellige teknologiske redskaber og gives mulighed for at udvikle en kreativ, produktiv og kritisk tilgang til brugen af digitale teknologier.

For at kunne systematisere, kategorisere og placere sig selv i verden skal læringsmiljøet understøtte børns logiske tænkning og give alle børn mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhænge. Alle børn skal have mulighed for at få erfaringer med former, (geometri), rækkefølger, mængder, tal og at måle og veje for derigennem at støtte en begyndende matematisk opmærksomhed.

Dette ses i Spiren ved at;

Når vi skal opdage og udforske verden sammen med børn, er naturen et fantastisk og enestående rum. Når man som voksen færdes i naturen med børn, får man så meget forærende. Der er altid en masse at tale om, undres over og fascineres af.

Naturen har med alle dens nuancer mulighed for at ramme hele følelsesregisteret lige fra glæde, undren, fascination og videbegær til taknemmelighed og ydmyghed og fra frygt og spænding til ro, afspænding og velvære.

Alle disse følelsesdimensioner gør naturen til et unikt muligheds- og læringsrum. (Korsgaard M. 2018) I Spiren er de overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet giver mulighed for, at børnene udvikler handlekompeterencer i forhold til at:

- opnå glæde ved at være i naturen
- opnå en forståelse af naturen på forskellige årstider
- have respekt for natur og miljø
- bruge kroppen og sanserne i både vilde og stille lege/aktiviteter
- have kendskab til madens vej fra jord til bord.

Hvordan understøtter vi disse mål i Spiren:

Vi går ud i alt slags vejr og får derved forskellige sanseoplevelser. Det kan fx være, at det er varmt, koldt, vådt, det blæser, eller solen giver varme.

Børnene får mulighed for at opleve naturen som et ekstra rum for leg, læring og fantasi og som rum for alle slags aktiviteter.

Vi leger og eksperimenterer med naturen og naturens fænomener - herunder de fire elementer; jord, ild, luft og vand.

Vi tager ud i naturen og giver børnene mulighed for at opleve naturen som et rum, de kan udforske hele året. Naturen tages med indenfor fx ved, at vi plukker bær og frugter og laver marmelade og saft.

Børnene udvikler erfaring for miljø gennem forholdet til forskellige genbrugsmaterialer og naturmaterialer, som vi bruger i vores kreative aktiviteter.

Vi bruger lokalområdet med stranden, søen, åen og lunden, hvor børnene kan lede efter små dyr eller have hænderne i vandet og finde sten.

Vores legeplads er indrettet, så børnene har mulighed for at kravle på bakker, plante grøntsager og krydderurter eller grave i jord og sand.

0-3 år

Vi igangsætter aktiviteter ude i naturen, hvor børnene skal gå på forskelligt underlag, fx nedfaldne grene, mos, blade eller højt græs.

Vi arbejder med flowoplevelser – børnenes spor, hvad er de optaget af? Ud fra det arbejder vi videre med børnenes nysgerrighed.

Vi igangsætter voksen initierede lege.

Vi har fokus på gentagelser. Det kan fx være det at vende tilbage til de samme aktiviteter igen og igen, da gentagelser lagres i kroppen og giver forudsigelighed og genkendelighed hos børnene.

3-6 år

Vi går ud i naturen og bygge huler eller klatrer i træer.

Vi konstruerer og eksperimenterer med forskellige naturmaterialer.

Vi finder spor efter dyr i naturen.

Vi arbejder med flowoplevelser – børnenes spor, hvad er de optaget af? Ud fra det arbejder vi videre med børnenes nysgerrighed.

Vi igangsætter voksen initierede lege.

Vi har fokus på gentagelser. Det kan fx være det at vende tilbage til de samme aktiviteter igen og igen, da gentagelser lagres i kroppen og giver forudsigelighed og genkendelighed hos børnene.

Science:

Med science menes der en aktiv, eksperimenterende og undersøgende tilgang til natur og naturfænomener og dermed også naturvidenskab formidlet til små børn. Med science i vuggestuer og børnehaver tilstræbes der på at bryde den naturvidenskabelige kode gennem at bygge bro mellem børns empiriske, sanselige tilgang til fænomener og videnskabens verden af abstraktion. (Korsgaard M. 2018)

Vi bruger alle muligheder for at sætte børnematematik i spil. Både i rutiner, leg og aktiviteter.

Vi laver aktiviteter, som har særligt fokus på science.

0-3 år

De 2-3-årige kan skelne mellem stor og lille, op og ned. De kan skelne mellem én og mange og kan begynde at kende talord.

Vi tæller, hvor mange vi er omkring bordet eller i andre sammenhænge.

Vi leger med at sortere i farver. Barnet kan sortere i to kategorier. Vi taler om, hvad der er stort, og hvad der er småt.

3-6 år

Vi har fokus på aktiviteter med børnematematik – farver, former, mønstre, tid, antal, størrelser, vægt, længde, problemløsning, rumfornemmelse, om at systematisere, klassificere, om relationspar som fx mange/få, stor/lille, tung/let, over/under.

Vi følger børnenes lege og observerer, hvornår der indgår matematisk opmærksomhed. Det kan fx være at fylde to spande i forskellige størrelser med sand, eller vand. Det kan fx være, når de bygger et højt tårn af klodser, eller når de laver mønstre på perlepladen.

5.6 Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Kultur er dels en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, dels de kulturelle værdier, børn tilegner sig i hverdagen. Alle børn skal tilbydes et læringsmiljø med fokus på kultur, som giver mulighed for at møde nye sider af sig selv, udtrykke sig på mange forskellige måder og understøttes i at forstå omverdenen. Læringsmiljøet skal ruste alle børn til at leve i et demokratisk samfund og have et bredt syn på andre mennesker, sig selv, og hvad de er rundet af. Alle børn skal have mulighed for at lære dansk kultur og traditioner at kende med gældende normer, værdier og etiske spilleregler.

Kulturelt indtryk og udtryk

Læringsmiljøet skal tilbyde alle børn æstetiske oplevelser, hvilket på den ene side giver børn mulighed for at dele, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og drømme. Det sker i mødet med kunstarter som fortolker den omgivende verden gennem fx scenekunst, film, maleri, musik, sang og litteratur. På den anden side handler æstetiske oplevelser om, at børn får mulighed for at deltage i en skabende og eksperimenterende praksis, båret af lyst, kreativitet, improvisation og aktive deltagelse. Æstetiske læreprocesser er dels at give alle børn mulighed for at bearbejde de indtryk de får, dels selv at fordybe sig i kreative processer og berøre andres følelser. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i den æstetiske læreproces og kan skabe nye perspektiver og anskuelser, der kan blive til ny viden og ny læring. Derfor skal alle børn understøttes i selv at skabe kulturelle udtryk i et læringsmiljø, der inddrager

alle børn i processen, værdsætter fordybelse og konstruktion samt børns egne eksperimenterende udtryk.

Kultur og fællesskab

Alle børn skal opleve, at deres måde at forvalte tid og rum, leg, venskaber og konflikter på mødes med nysgerrighed og respekt. Samtidig skal det pædagogiske læringsmiljø være et demokratisk fællesskab, hvor alle børn kan deltage og opleve sig som en aktiv del af beslutningsprocesserne.

Deltagelse i fællesskaber handler om forståelse for egne og andres kulturelle baggrunde og traditioner. Det pædagogiske læringsmiljø skal bidrage til at udvikle alle børns forståelse af egne værdier og respekt for andres. Mødet med andre kulturer og en bred vifte af kulturelle udtryksformer og værdier styrker bevidstheden om egen kultur, traditioner og værdier og giver grundlag for nysgerrighed og tolerance i forhold til andre mennesker.

Dette ses i Spiren ved at;

Kultur

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og deres tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder.

Børn skal have adgang til at være aktive deltagere i og medskabere af kultur. Vi ser børnekulturbegrebet som en tredeling: kultur for børn, kultur med børn, kultur af børn og mellem børn (Mouritsen 1996)

Kultur for og med børn dækker over tilbud og aktiviteter, der tager udgangspunkt i en pædagogisk praksis, hvor pædagogen overvejende ser børnene som objekter, der skal aktiveres og tilrettelægges bestemte kulturelle aktiviteter for. Det handler om, at pædagogen formidler, tilrettelægger og stimulerer børnene til at blive aktive deltagere i og med kultur.

Kultur af børn og mellem børn bygger derimod på en kulturforståelse, der forudsætter, at børn er i en kultur, og at de selv er skabere af kultur. Denne opfattelse har rødder i en antropologisk kulturforståelse, hvor kultur ses som noget, man er eller gør. Det handler ikke blot om, at børn er formbare objekter for samfundsmæssige kultur- og socialiseringsstrategier, men også at børn er skabende, handlende og tænkende subjekter. (Juncker 1998)

Æstetik

Vi forstår verden på en kropslig måde, før vi forstår den med tanken eller den sproglige bevidsthed. Når man iagttager børn ud fra et æstetisk perspektiv, er det væsentligt ikke blot at være opmærksom på, hvad de siger men også på deres kropslige tilstedeværelse, deres udtryk, blikke, mimik og handlinger, og hvordan de kropsligt agerer i deres møde med omverdenen. Når man anlægger et æstetisk perspektiv, vil det i denne sammenhæng ikke være relevant at se på de sociale eller udviklingspsykologiske perspektiver, ligesom man ikke skal være optaget af, hvad børn mangler eller (endnu) ikke kan.

I en pædagogisk praksis indebærer et æstetisk blik, at man er optaget af, hvordan børn oplever sig selv og forstår deres omverden. Dette findes der ikke noget endegyldigt svar på. Men ønsker man at få en større viden om dette, må man forsøge at undgå at tillægge børn motiver og forståelser, som blot afspejler, hvad man som voksen selv tror og mener. (A. Kjær 2018)

Det er derfor pædagogens opgave at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der giver alle børn adgang til æstetiske og kulturelle oplevelser og udtryk i fællesskab med voksne og andre børn.

I Spiren er de overordnede mål, at den pædagogiske praksis og børnemiljøet giver mulighed for, at børnene udvikler deres handlekompetencer i forhold til:

- at give børnene kulturelle indtryk
- at børnene får kendskab til kulturelle udtryksformer - både billedmæssige, musiske, kropslige, sanselige og sproglige
- at børnene opnår selverkendelse gennem æstetiske læreprocesser
- at børnene bliver gode til at lege selv og med hinanden
- at børnene bliver kreative og innovative
- at børnene udvikler deres tegne kompetencer
- at udvikle børnenes fantasi
- at børnene får kendskab til vores kultur i Danmark, traditioner og højtider.

Vi giver børnene mulighed for at udtrykke sig gennem kreative aktiviteter - heriblandt tegning, maling og brug af ting fra naturen.

Vi har et kreativt forløb med udgangspunkt i et besøg på Trapholt museet i Kolding én gang om året.

Vi bruger ikke skabeloner og færdige form-processer.

Vi er kritiske omkring vores valg af børnebøger og sørger for, at de er tilpasset til børnenes alder, og at emnerne i bøgerne er relevante i forhold til at udvikle børnenes fantasi.

Børnene arbejder med musik og musikalske udtryk.

Vi bruger genbrugsmaterialer til de kreative processer.

Vi følger børnenes spor.

Vi er meget optaget af børnene i deres kreative processer. Det betyder, at vi arbejder med de tre læringsrum: foran, ved siden af og bag ved barnet.

Vi skaber rum til børnenes leg og deres egen legekultur.

Vi fejrer traditioner omkring højtiderne, som børnene integreres i.

Vi har fokus på de læringsmiljøer, vi har og tilpasser dem til de behov, der er i børnegruppen i forhold til at være kreative.

Vi er bevidste om, hvilke kulturer vi gerne vil have i Spiren i forhold til at tegnematerialer og lignende skal være tilgængelige for børnene.

0-3 år:

Vi tænker i aktiviteter, hvor alle sanser stimuleres.

Vi læser højt for børnene (dialogisk læsning).

Vi arbejder med musik og sang - herunder sanglege med mimik og fagter.

Vi leger, danser og synger sammen med børnene

Vi eksperimenterer med forskellige billedudtryk, hvor hele kroppen bruges.

Vi giver børnene oplevelser i de nære omgivelser, gåture og leg i uderummet.

Vi giver mulighed for udklædning sammen med de voksne.

Vi holder samling for alle vuggestuebørnene, hvor de voksne synger, danser og fortæller historier til børnene.

Vores køkken sørger for, at børnene bliver præsenteret for forskellige madkulturer.

3-6 år:

Vi giver børnene mulighed for at eksperimentere med et bredt spekter af kulturelle udtryk.

Vi giver børnene adgang til materialer og redskaber, som kan give oplevelser og bidrage til børnenes kreative udtryk.

Vi giver børnene mulighed for deltagelse i kulturelle tilbud på Nicolai for børn, biblioteket, Trapholt og Koldinghus.

Vores køkken sørger for, at børnene bliver præsenteret for forskellige madkulturer.

Vi præsenterer børnene for forskellig litteratur - herunder også fagbøger.

Vi præsenterer børnene for forskellige musikgenrer.

Vi eksperimenterer med forskellige materialer, processer og redskaber.

Vi præsenterer børnene for andre kulturer og traditioner.

Vi holder samling, hvor hele huset er samlet omkring sang og musik.

Vi skaber oplevelser i uderummet med udgangspunkt i kreative aktiviteter.

6 UDVIKLINGSPLANER

Børnehaven Spiren har ikke oprettet udviklingsplaner til denne læreplan.